

stawą źródłową zgromadzoną w nowych publikacjach, starał się ją skonfrontować z historią zainteresowań starożytnych na Śląsku z jednej strony, a danymi archeologii okresu rzymskiego z drugiej.

Promotorem obu prac był prof. Borys Paszkiewicz, a recenzentami profesorowie Uniwersytetu Wrocławskiego: Krzysztof Jaworski pierwszej, a Artur Błazejewski drugiej.

Nowym Doktorom i Magistrom serdecznie gratulujemy.

red.

Powołanie Zespołu Studiów Numizmatycznych i pierwszy rok jego działalności

W myśl nowej ustawy o Polskiej Akademii Nauk komitety Akademii nie tworzą już komisji poświęconych różnym dyscyplinom i zagadnieniom, jak dotąd, a jedynie „zespoły problemowe”. Komisja Numizmatyczna Komitetu Nauk Historycznych przestała zatem istnieć. Komitet Nauk Historycznych kadencji 2011–2014 ukonstytuował się na początku 2012 r., a jego przewodniczącą, prof. Krzysztof Mikulski, zaproponował naszemu środowisku powołanie Zespołu Studiów Numizmatycznych przy KNH PAN. Okazało się to najkorzystniejszym wyjściem z tej nader niekorzystnej sytuacji, gwarantującym przede wszystkim dalsze wydawanie „Wiadomości Numizmatycznych” — teraz jako pisma samego Komitetu — oraz kontynuację posiedzeń naukowych, współpracy międzynarodowej i wreszcie działań organizacyjnych podejmowanych w imieniu polskiej numizmatyki. Z wdzięcznością tedy przyjęliśmy tę propozycję, a 29

marca 2012 r. Prezydium Komitetu Nauk Historycznych powołało do zespołu następujące osoby: dra hab. Jarosława Bodzka (Uniwersytet Jagielloński), dra Mateusza Boguckiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, sekretarz), prof. dra hab. Aleksandra Bursche (Uniwersytet Warszawski), prof. dra hab. Mariusza Mielczarka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), prof. dra hab. Borysa Paszkiewicza (Uniwersytet Wrocławski, przewodniczący) oraz prof. dra hab. Stanisława Suchodolskiego (członka czynnego PAU). Istnieje możliwość rozszerzenia tego wąskiego składu w przyszłości.

Przez cały czas prowadziliśmy działalność naukową, zbierając się na czterech spotkaniach zwyczajnych i jednym nadzwyczajnym. Pierwsze posiedzenie odbyło się 24 lutego 2012 r. i było poświęcone nowym badaniom nad monetami polskimi Władysława Jagiełły. Michał Zawadzki z Zamku Królewskiego w Warszawie w referacie „Nowa typologia półgroszy Władysława Jagiełły” przedstawił wyniki swych wieloletnich badań, które doprowadziły do zasadniczej rewizji ustaleń Stanisławy Kubiakowej z 1970 r. W tym samym kierunku, choć inną drogą podążał Zbigniew Bartkowiak z Muzeum Archeologicznego w Poznaniu. Jego referat, zatytułowany „Półgroszki Władysława Jagiełły typu XI w świetle analizy statystycznej. Część II”, wykazał przede wszystkim zasadniczą niespójność tej grupy monet i jej pochodzenie z wielu niezależnych emisji.

Po miesiącu, 24 marca, zebraliśmy się ponownie. Program był tym razem mocno zróżnicowany tematycznie. Dr hab. Renata Ciołek z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego w referacie „Monety rzymskie w centrach hutniczych, czyli czym płacono za żelazo” przedstawiła nową koncepcję mechanizmu napływu

monet rzymskich na ziemi polskiej. Hipoteza wywołała żywiołową dyskusję, niewątpliwie jednak rozszerzyła dotychczasowe możliwości interpretacyjne jednego z głównych zjawisk numizmatycznych w Polsce. Krystian Książek z Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Głogowie w wystąpieniu zatytułowanym „Ślady przebieg na denarach ze skarbu głogowskiego (1987)” wykazał związek grupy typów lekkich denarów, przypisywanych Bolesławowi Kędzierzawemu, z emisją anonimową, uważaną za lokalną. Zasadniczo zmienił w ten sposób wizję mennictwa polskiego 2. połowy XII w.

Następne posiedzenie, 11 maja 2012 r., zostało zwołane wspólnie z prowadzonym przez prof. Aleksandra Bursche Seminarium Doktoranckim z Numizmatyki Antycznej w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Nadzwyczajną okolicznością było zebranie w Warszawie Komitetu (zarządu) Międzynarodowej Rady Numizmatycznej. Wysłuchaliśmy wykładów członków tego właśnie gremium: dra Michaela Alrama (dyrektora Gabinetu Numizmatycznego w Kunsthistorisches Museum, Wiedeń) pt. „Tepe Narenj, a Royal Monastery on the High Ground of Kabul: the Numismatic Evidence” oraz dra Benedikta Zächa (dyrektora Münzkabinett und Antikensammlung der Stadt Winterthur) pt. „Professional Mints and Italian Model: The Introduction of the Gros Coins in the Southern German Lands”. Zaproszenie Komitetu do Warszawy było pięknym osiągnięciem organizacyjnym członka naszego Zespołu, A. Burschego, który dąży do uczynienia Uniwersytetu Warszawskiego gospodarzem XVI Międzynarodowego Kongresu Numizmatycznego w 2021 r. Sukces tego przedsięwzięcia stały się wielką promocją polskiej numizmatyki we wszystkich jej aspektach — od naukowe-

go przez muzealny i kolekcjonerski aż po antykwaryczny, toteż Zespół usilnie te starania popiera.

Ze względu na zapowiadane przez media informacyjne poważne trudności w komunikacji, jakie miały się wiązać z organizowaną w Polsce w czerwcu 2012 r. dużą imprezą sportową, zrezygnowaliśmy z czerwcowego zebrania. Ponieważ obawy okazały się chybione, ale ponownie spotkaliśmy się dopiero po wakacjach, 28 września. Dobrochna Gorlińska z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego przedstawiła wtedy wnioski ze swej ukończonej właśnie rozprawy doktorskiej w referacie „Józef ha-Kohen, Abraham, Jakub, Menahem — o Żydach w administracji skarbowej polskich władców czasu rozbitcia dzielnicowego”. Referat Grzegorza Śnieżki, pt. „Fałszerstwa małych szelągów miedzianych Jana Kazimierza ze skarbu monet z miejscowości Idźki-Wykno”, zawierał tezy jego pracy magisterskiej, po raz pierwszy wnikliwie analizującej zjawisko fałszerstw szelągów Boratyniego (zob. WN LVI: 2012, z. 2). Marta Męclewska zadała w komunikacie pytanie „Co powinno się znaleźć w bibliografii numizmatyki polskiej i z Polską związanej?”, chcąc doprecyzować kryteria włączania do spisu polskich publikacji numizmatycznych prac dotyczących zagadnień pogranicznych (w sensie zarówno materialnym, jak i terytorialnym).

Ostatnie wreszcie posiedzenie, 14 grudnia, miało w programie referat Agnieszki Murawskiej z Muzeum Narodowego w Poznaniu, zatytułowany „Wczesnośredniowieczny skarb z Kleszczewa (*tpq* ok. 1000)”. Skarb, niezachowany w zbiorach, został ujawniony w zapiskach archiwalnych; co więcej, referentka zapowiedziała dalsze, nieznanne dane o znaleziskach z podobnych źródeł. Piotr Chabrzyk z Muzeum Archeologicznego i Etnogra-

ficznego w Łodzi omówił „Poszukiwania produktów polskich mennic w wybranych skarbach krzyżówkowych końca XI wieku”, przedstawiając wciąż nowe fakty źródłowe, pozwalające rekonstruować znacznie obfitsze, niż dotąd sądzono, mennictwo denarów krzyżowych w Polsce. Poza majowym, posiedzenia odbywały się w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN (Pałacu Jakobsona) na warszawskim Lesznie.

Koniec działalności Komisji Numizmatycznej w dotychczasowej formie i niezbędne prace organizacyjne na rzecz odzyskania odpowiedniej rangi dla reprezentacji polskiego środowiska numizmatycznego sprawiły, że nie mogliśmy prowadzić w odpowiednim zakresie zaplanowanej działalności, zmierzającej do zmiany ustawy o niespójnym tytule „O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”, katastrofalnej dla dziedzictwa narodowego i nauki. Na cytowane w ubiegłorocznym sprawozdaniu listy do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz sejmowej Komisji Kultury nie dostaliśmy odpowiedzi — taka jest bowiem w naszym kraju pragmatyka urzędowa państwowych instytucji zajmujących się kulturą i dziedzictwem. Reprezentanci Zespołu, prof. A. Bursche i dr M. Bogucki, uczestniczyli 2 kwietnia w debacie sejmowej w tej sprawie, zorganizowanej przez posła Marka Poznańskiego, a A. Bursche i B. Paszkiewicz wzięli udział 15 czerwca w zwołanym w Stowarzyszeniu Historyków Sztuki zebraniu formującym postulaty zmian prawnych. M. Bogucki i A. Bursche

uczestniczyli także w zwołanym 19 maja przez Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich zebraniu w przeciwstawnej intencji, aby niczego w prawie nie zmieniać, a karać jak najsurowiej wszystkich opornych. Tymczasem Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt nowego prawa o rzeczach znalezionych, który stoi na gruncie prawa rzymskiego, a więc i w kolizji z opartą na filozofii komunistycznej ustawą „O ochronie”. Projekt zawiera wprawdzie wyraźne zastrzeżenie, że nie dotyczy obiektów objętych ustawą „O ochronie”, ale z kolei zakres stosowania owej ustawy zależy wyłącznie od uznania urzędnika, bo jej litera obejmuje każdy znaleziony przedmiot. Niestety, orędownicy komunistycznego prawa nie mieli w tym roku problemów organizacyjnych i wytrwale umacniali swoje wpływy. W przyszłym roku musimy — z takimi siłami, jakimi dysponujemy — energicznie podjąć to zagadnienie, jeśli chcemy ratować naszą bazę źródłową przed całkowitym zaprzepaszczeniem.

Wraz z Muzeum w Nowej Soli podjęliśmy prace przygotowawcze nad organizacją XV Ogólnopolskiej Sesji Numizmatycznej w Nowej Soli w październiku 2013 r. Tematem sesji będzie „Moneta czasów kryzysu — moneta czasów pomysłowości”, a bliższe informacje znajdują Czytelnicy na stronie internetowej, która niebawem będzie utworzona. Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do udziału.

Borys Paszkiewicz